

Заярнюк О.В., кандидат економічних наук, доцент кафедри економіки праці та менеджменту Кіровоградського національного технічного університету

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНІ ВАЖЕЛІ РОЗВИТКУ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

Розвиток сучасного суспільства України і процеси інтеграції в європейську спільноту гостро ставлять питання забезпечення соціального захисту громадян країни, і особливо тих, хто потребує її найбільше, зокрема – це люди з особливими освітніми потребами. Актуальність проблеми інклюзивної освіти пов'язана, насамперед, з тим, що число дітей, які потребують корекційного навчання, неухильно зростає. На сьогодні, дітей, які потребують корекції фізичного та(або) розумового розвитку, в Україні понад 1 млн., що становить 12% від загальної чисельності дітей у країні.

Попри важливість і актуальність інклюзивної освіти, вітчизняні вчені констатують серйозні проблеми в її науковій розробці та практичній реалізації. Ці обставини визначили актуальність теми дослідження та необхідність пошуку економіко-організаційних важелів впливу на активізацію розвитку інклюзивної освіти в Україні.

Узагальнення зарубіжного досвіду впровадження інтегрованого та інклюзивного навчання дітей з інвалідністю доводить, що провідна роль у цьому процесі належить державі, при цьому політика держави відносно осіб з інвалідністю будується на рівноправності та гарантіях спеціальних прав для забезпечення їх життєдіяльності [1].

Тому перешкоди *макрорівня*, на наш погляд, відіграють найсуттєвішу роль у процесі гальмування розвитку інклюзивної освіти. Основними перешкодами цього рівня є: недосконалість чинного законодавства щодо дітей з інвалідністю; невідповідність його міжнародним нормам, відсутність закону про спеціальну освіту, в якому б чітко визначалися правові основи інституту інклюзивної освіти та принципи механізму створення економічних умов для реалізації

інклюзивних підходів до освіти осіб з особливими освітніми потребами.

На *мезорівні* основними перешкодами на шляху розвитку інклюзії в освіті є: наявність культурних стереотипів щодо людей з інвалідністю; неготовність сформованої системи освіти відповідати індивідуальним потребам кожної дитини; відсутність спеціальних стандартів освіти та варіативних програм для навчання осіб з особливими освітніми потребами; відсутність законодавчо закріпленої можливості проводити навчання «особливих» учнів за індивідуальним планом, який дозволяє використовувати адаптовану до спеціальних освітніх потреб того чи іншого учня стандартну освітню програму і реально, а не формально застосовувати в навчанні особистісно орієнтований підхід; відсутність програм з супроводу осіб з обмеженими можливостями здоров'я, що навчаються в загальноосвітньому закладі.

Перешкоди *мікрорівня* на шляху розвитку інклюзивних підходів в освіті пов'язані з діяльністю конкретних організацій та фахівців, окремих людей. Для інклюзивної освіти це рівень психологічного прийняття викладачами освітніх установ власне можливості спільного навчання осіб з обмеженими можливостями здоров'я, їх професійна налаштованість, стереотипи та дії стосовно учнів з обмеженими можливостями здоров'я.

З нашої точки зору, побудова ефективної системи інклюзивної освіти в Україні можлива на основі взаємодії різних факторів, насамперед, посилення фінансування освіти, удосконалення її нормативно-правового забезпечення, поліпшення методичного та кадрового забезпечення інклюзивної освіти. Найбільш суттєвими організаційними та економічними важелями макро-, мезо- та макрорівня, здатними активізувати розвиток інклюзивної освіти, на наш погляд, є наступні (табл. 1).

На нашу думку, законодавчі норми щодо навчання дітей з особливими потребами доцільно інтегрувати в існуюче освітнє законодавство.

Таблиця 1

**Організаційні та економічні важелі впливу на активізацію розвитку
інклюзивної освіти в Україні**

Макрорівень	
Організаційні важелі	Економічні важелі
1. Внесення змін до Законів України «Про освіту», «Про дошкільну освіту», «Про загальну середню освіту», «Про позашкільну освіту»; 2. розвиток системи підготовки кадрів для роботи з дітьми з обмеженими можливостями; 3. культивування в суспільстві позитивної думки стосовно інклюзивної освіти шляхом залучення до цієї справи засобів масової інформації; 4. розвиток безбар'єрної соціальної інфраструктури; 5. включення курсу з практики впровадження інклюзивної освіти в Україні до програми підвищення кваліфікації вчителів; 6. скорочення кількості дітей у класах, де є діти з особливими потребами.	1. Збільшення фінансування розвитку матеріальної бази освітніх закладів з метою перетворення їх у доступне середовище навчання; 2. використання економічних стимулів для заохочення педагогів до розробки спеціальної літератури, методичного забезпечення для роботи з дітьми з особливими потребами; зробити їх доступними широкому вчительському загалу
Мезорівень	
Організаційні важелі	Економічні важелі
1. Використання соціально-психологічних стимулів для педагогів та керівників навчальних закладів, які успішно проваджують інклюзивну освіту; 2. проведення психологічних тренінгів для вчителів для зменшення рівня побоювань та неприйняття змін у освітніх закладах, які будуть пов'язані з впровадженням інклюзії.	Використання фінансово-економічних стимулів для заохочення навчальних закладів до впровадження інклюзивного навчання.
Мікрорівень	
Організаційні важелі	Економічні важелі
1. Застосування новітніх технологій навчання для дітей з особливими потребами; 2. інформування колективу навчального закладу про успіхи його працівників у процесі впровадження інклюзивної освіти.	Використання можливостей колективно-договірного регулювання соціально-трудових відносин з метою створення матеріальних стимулів для педагогів, які працюють з дітьми з особливими потребами

Таким чином, запропоновані економічні та організаційні важелі сприятимуть розвитку інклюзивної освіти в Україні.

Література:

1. Цыганов М.Е. Интеграция инвалидов в сферу занятости: опыт стран Евросоюза / М.Е. Цыганов // Труд за рубежом. – 2003. – № 4. – С. 28–56.